

בס"ד. שיחת ש"פ נצבים-וילך, כ"ג אלול, ה'תשי"ט.

בלתי מוגה

א. ידוע מה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹ בשם רבינו הזקן אודות התורה ששמע במעזריטש בשם הבעש"ט, בביאור הטעם שאין מברכים חודש תשרי בשבת שלפני ראש השנה, כמו בשאר החדשים:

החודש השביעי, שהוא החודש הראשון לחדשי השנה — הקב"ה בעצמו מברכו בשבת מברכים שהוא השבת האחרון דחודש אלול, ובכח זה ישראל מברכים את החדשים י"א פעמים בשנה.

וברכתו של הקב"ה בשבת שלפני חודש תשרי היא — "אתם נצבים היום"², שפירושו קיימים ועומדים, והיינו שזוכים בדין.

וישנו גם הפירוש שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר בשנת ת"ש³, ש"אתם נצבים" רומז על הזמן של ביאת המשיח,

— שהרי הפירוש הפשוט הוא שענין זה נאמר קודם הכניסה לארץ ישראל בביאה ראשונה שהי' אחרי' גלות, ובוה נכלל גם הפירוש הפנימי דקאי על הכניסה לארץ באופן של גאולה שלימה שאין אחרי' גלות, ע"י משיח צדקנו —

כיון שאז יהי' עולם חדש, "השמים החדשים והארץ החדשה"⁴, שהרי העולם יחרב, כמ"ש: "כי שמים כעשן נמלחו והארץ וגו'", וכיון שבנ"י יהיו אז מודאגים ("פאָרצווייפלט") מה יהי' עמם, אומר להם הקב"ה "אתם נצבים".

וכל ענינים אלו — החל מהכניסה לארץ בפעם הראשונה ועד להכניסה לארץ ע"י משיח צדקנו — נכללים בפסוק "אתם נצבים היום", שזוהי ברכתו של הקב"ה בשבת מברכים חודש השביעי, המשובע בכל⁵, שבכחה מברכים בני" את כל שאר חדשי השנה.

ב. וע"פ הידוע שכל הענינים מרומזים גם בגליא שבתורה, הנה

גם

(3) סה"ש שם ע' 176.

(4) ישעי' סו, כב.

(5) שם נא, ו.

(6) ויק"ר פכ"ט, ח.

(1) ראה כתר שם טוב בהוספות סמ"א. ושו"נ (נעתק ב"היום יום" כה אלול). וראה גם שיחת יום א' פ' נצבים ה'ש"ת ס"ב (סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 175).

(2) ריש פרשתנו (נצבים).

פתגם הבעש"ט שהכח של בני לברך את החדשים הוא מברכת החודש של הקב"ה — מקורו במדרש⁷:

על הפסוק⁸ "החודש הזה לכם וגו'", איתא במדרש⁹: "עד שלא יצאו ממצרים הי' הקב"ה יושב ומחשב חשבונות ומעבר עבורים מקדש שנים ומחדש חדשים, כיון שיצאו ממצרים מסרן להם, שנאמר החודש הזה לכם ראש חדשים, מכאן ואילך מסורים לכם".

[ולהעיר, שבענין זה יש מדרשות חלוקות:

במדרש הנ"ל משמע שקודם יצי"מ (שאו "מסרן להם") לא הי' הדבר ידוע אלא להקב"ה בלבד.

אבל במק"א¹⁰ מצינו שהקב"ה "מסרן לאדה"ר .. (ו)אדם מסר לחנוך וכו'", וכך נמסר סוד העיבור מדור לדור, אלא שאח"כ "נתמנעו העיבורין מישראל .. בשעבוד מצרים", שאז נשכח הדבר לגמרי, וחזר להיות אצל הקב"ה לבדו, ובתחילת זמן הגאולה אמר הקב"ה למשה ואהרן "החודש הזה לכם", "עד עכשיו אצלי הי' סוד העיבור, מכאן ואילך שלכם הוא".]

ומשמעות דיוק הלשון "מסרן להם", "מסורים לכם" (ולא רק שמודיע להם מה שלא ידעו עד עתה) הוא — שהקב"ה מוסר להם את הכח שלו לקדש החדשים.

וזהו המקור בנגלה על פתגם הבעש"ט שהכח של בני לברך את חדשי השנה הוא — מברכתו של הקב"ה.

ג. וכיאוור הטעם שיש צורך על זה בנתינת-כח מיוחדת:

ישראל נמשלו ללבנה¹¹, כי, הלבנה יש בה שינויים, לפעמים היא בגדלות, ולפעמים היא בקטנות ועד להעלם לגמרי, וכמו"כ משתנה מצבם של בני מזמן לזמן, שלפעמים הם במצב של גלות, ולפעמים הם במצב של גאולה.

ובכדי שיוכל להיות מולד הלבנה וקידוש החודש, היינו, שממצב של תכלית ההעלם יתחיל ענין של גילוי — הרי מי שנמצא בעצמו במצב של גלות וחושך, אין בכחו לצאת ממצב זה למצב של תחילת הגילוי, ולכן יש צורך בנתינת-כח מלמעלה.

(7) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 187.

(10) פרד"א פ"ח.

(8) בא יב, ב.

(11) ראה סוכה כט, א ובחדא"ג מהרש"א

(9) פסיקתא דר"כ פ"ה. וראה גם תורה

שם. ב"ר פ"ו, ג. אוה"ת בראשית ד, סע"ב ואילך.

שלמה עה"פ (אות לח).

ד. עפ"ז יובן גם מאמר המדרש הנ"ל (ס"ב) ש"נתמנעו העיבורין מישראל .. בשעבוד מצרים":

גם להדעה שסוד העיבור הי' ידוע עוד קודם שנאמרה מצות קידוש החודש, "החודש הזה לכם" — הרי הכל מודים שבשעת גלות מצרים נשתכח הדבר.

וטעם הדבר — כי, ענין קידוש החודש הוא התחלת הגילוי והיציאה מן החושך, ואילו גלות מצרים שהיא תכלית החושך והגלות, היא ההיפך לגמרי מענין קידוש החודש.

ורק בהתחלת זמן הגאולה והיציאה ממצרים — שענינה הוא הכנה למתן-תורה, כידוע¹², והרי תורה ענינה גאולה, כמארו¹³ "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה" — אזי התחיל הענין דקידוש החודש.

אלא, שבזה גופא יש ב' דעות: דעה הא', שלפנ"ז לא הי' מעולם ענין קידוש החודש, כיון שהכח לצאת מחושך לאור הוא רק ע"י התורה; ודעה הב', שגם קודם מ"ת הי' יכול להיות ענין זה, אבל, לא בשעת גלות מצרים, שאז הכל מודים ש"נתמנעו העיבורין מישראל".

ה. עפ"ז יש לבאר הטעם שגם לאחרי שניתנה מצות קידוש החודש שמאז היו מקדשים את החודש ע"פ הראי', הנה כשהתחילה הגלות נפסק קידוש החודש ע"פ הראי', אלא שאעפ"כ אין זה בדומה לגלות מצרים, שאז נשתכח ענין קידוש החודש לגמרי, ואילו בשאר הגלויות נשאר עכ"פ ענין החשבון:

ובהקדם המבואר במק"א¹⁴ שכל שאר הגלויות אינן דומות לגלות מצרים, כיון שגלות מצרים היתה קודם מתן-תורה, ואילו שאר הגלויות הם לאחרי מ"ת, וכיון שישנה כבר התורה שענינה גאולה (כנ"ל), שוב לא יכול להיות חושך וגלות כמו שהי' בגלות מצרים. ולכן:

קידוש החודש ע"פ הראי' — לא יכול להיות גם בשאר הגלויות, כי, מצד חשכת הגלות אי אפשר לראות את הגילוי דמולד הלבנה כו', והיינו, שבזמן הגלות אי אפשר לראות בגלוי שלא זו בלבד שההעלם אינו

(12) ראה תו"א ויחי בהוספות קד, סע"ד. (14) לקו"ש ח"א ע' 96. תו"מ ח"ז ע' ובכ"מ.

282. ועוד.

(13) אבות פ"ו מ"ב.

העלם, אלא אדרבה, שדוקא תכלית הקטנות והעלם הלבנה פועל את הגילוי החדש;

אבל קידוש החודש ע"פ החשבון, שענינו הבנה והשגה, יכול להיות גם בזמן הגלות (בשאר הגלויות שלאחרי מ"ת), היינו, שמצד התורה הנה גם בזמן הגלות יכולים להבין עכ"פ שההעלם אינו העלם לאמיתתו, כידוע בענין "גם חושך לא יחשיך גו"¹⁵, ואדרבה, ההעלם מביא לתכלית הגילוי.

וע"י היגיעה והתבוננות שכלית (ענין החשבון) עכ"פ — באים להזמן שבו יחזור להיות קידוש החודש ע"פ הראי', והיינו, שיהי' נראה בגילוי גם לעיני בשר שההעלם והגילוי הם בשוה, "ולילה כיום יאיר"¹⁵.

* * *

ו. דובר אודות הענין ד"אתם נצבים גו' לעברך בברית גו'", שיהיו כל ישראל ערבים זל"ז, ע"י התכללותם להיות לאחדים כאחד, שזהו מצד אור עליון¹⁶, שהאיר בכניסתם לארץ בשביל להשלים את הכוונה דדירה בתחתונים, ולכן נפעל שלימות ענין הערבות בכניסתם לארץ דוקא¹⁷ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש)¹⁸, ונדפס בלקו"ש ח"ד ע' 1140 ואילך.

* * *

ז. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה כי כארץ תוציא צמחה וגו'.

* * *

ח. חודש אלול בכלל הוא זמן התשובה.

בתשובה בכלל ידוע שישנם ב' מדריגות: תשובה תתאה ותשובה עילאה¹⁹.

והנה, ע"פ הסדר הרגיל שצריך לילך מלמטה למעלה — יש להתחיל עם תשובה תתאה, ומזה באים אח"כ לתשובה עילאה. אמנם,

לעברך בברית גו'" במדבר דוקא, ע"י משה — כי, הנתנית כח לענין התכללות דבני"א היא מצד ענין הביטול, וכח זה ניתן ע"י משה, להיותו "עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" (בהעלותך יב, ג).

(18) בשילוב שיחת ש"פ נצבים תשח"י.

(19) ראה תניא אגה"ת פ"ד. ובכ"מ.

(15) תהלים קלט, יב.

(16) והו"ע גילוי עצם הנשמה ששם הכל שוים, שכן, מצד כחות הגלויים יש חילוקים בין עליון לתחתון, ורק מצד ענינים עצמיים הכל שוים, ואדרבה, גילוי כחות העצמיים יכול לפעמים להאיר ברגל יותר מאשר בראש. (17) ואעפ"כ הי' הענין "אתם נצבים גו'

ידוע פתגם אדמו"ר מהר"ש שצריכים לילך "לכתחילה אַריבער"²⁰, ועפ"ז יש להתחיל מיד עם תשובה עילאה.

החילוק בין תשובה תתאה לתשובה עילאה בפועל — הוא:

תשובה תתאה היא מתוך מרירות. והיינו, שמתבונן במעמדו ומצבו שהוא מרוחק מאלקות, ו"רע ומר עזבך את הוי"ו"²¹, ומצד זה הרי הוא מתמרמר על ריחוקו מאלקות ושבו בתשובה.

ואילו תשובה עילאה היא בשמחה²². והיינו, שמתבונן בגדולת הוי"ו, ובגודל מעלת נשמתו שהיא "חלק אלקה ממעל ממש"²³, ותמיד, גם בשעת החטא, היא באמנה אתו ית'²⁴, וכאשר מתבונן במעמדו ומצבו, באיזה דרגא הוא נמצא, ולא יזו דרגא ה' יכול להגיע, אזי מתעורר ברחמנות על עצמו, היתכן שהוא מונח בעניניו כו'. והמשל לזה, ממי שיש ברשותו אלף אלפי דינרי זהב, ואינו משתמש בהם, אלא מחזר על הפתחים לקבץ פרוטות של נחושת — הרי מובן עד כמה גדולה הרחמנות עליו. והתבוננות זו פועלת עליו להתמסר לרוחניות כו'.

והדרישה היא שסדר העבודה יהי מתוך תנועה של תשובה עילאה — שהתבוננות תהי' (לא במעמדו ומצבו, אלא) במעלת נשמתו כו', שע"ז יתעורר להתמסר לאלקות²⁵.

(20) ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' תרי"ז. ועוד.
 (21) ירמי' ב, יט.
 (22) ראה תניא אגה"ת פי"א. ובכ"מ.
 (23) תניא רפ"ב.
 (24) שם ספכ"ד.
 (25) חסר קצת (המו"ל).